

Beszámoló az Oroszlány – Gyertyános régészeti lelőhelyen végzett geofizikai kutatásokról

A kutatás célja

A pályázatot megelőzően elvégzett terepi kutatások alapján a területen egy nagyobb és számos kisebb kő vagy kő alapozású épülettel lehetett számolni. A felszínre került leletek arra engedtek következtetni, hogy a római kori település a korai időszaktól, a késő antikvitásig fennállhatott. A geofizikai kutatás elsődleges célja az volt, hogy pontosabb képet kapjunk a felszínen azonosítható épületek alaprajzáról, szerkezetéről és esetleges periódusaikról. A felszínen látható nyomok közötti területen milyen további jelenségekkel számolhatunk? Továbbá választ szeretnénk volna kapni arra a kérdésre, hogy milyen méretű és jellegű településről van szó? A felszíni megfigyelések alapján villagazdaság és kisebb falusias jellegű település egyaránt felmerült.

A település topográfiai vizsgálata mellett nagyon fontos célunk volt, hogy az erdőben történő magnetométeres és talajradaros mérések módszertanát teszteljük és lehetőleg továbbfejlesszük.

A kutatás során alkalmazott módszerek

A mérések alapjául egy 50×50 méteres, EOVS koordinátarendszerhez igazodó szelvényrendszert jelöltünk ki a területen. Az MNM önkénteseinek bevonásával a soron következő szelvényt mind a zavaró fémszeméttől, mind a kidőlt fáktól, illetve lehullott gallyaktól megtisztítottuk. Ennek köszönhetően a mérések a körülményekhez képest ideális körülmények között zajlottak.

A mérések első fázisában egy 50×100 méteres területet vizsgáltunk meg mindkét módszerrel, amelyet úgy választottunk ki, hogy a központi épületet, épületeket lefedje, de a lejtő irányának megfelelően egy keresztmetszetet is adjon a területről.

A magnetométeres mérés során Overhauser GSM19 eszközt használtunk, két egymástól 75 cm-re elhelyezett szondával, gradiens mérést végeztünk és külön bázis műszert alkalmaztunk. A kifeszített szalagok mentén 100 cm-ként került sor mérésre, így a mért pontok sűrűsége 75×100 cm volt a területen belül.

A talajradaros mérés MALA HDR 450 MHz-es antennával történt, amelyet szánra szerelve mozgattunk a fák között kifeszített szalagok mentén. A mérést nehezítette a fák, illetve fatönkök kerülgetése, amelyek mérést torzító hatásait körültekintő munkával és a mérés sűrítésével igyekeztünk orvosolni. A munka során ún. Object Mapper eljárást alkalmaztunk, a felvett profilok távolsága 50 cm volt egymástól a K-Ny irányú méréseknél, míg erre merőlegesen 100 cm-es közőkkel dolgoztunk. A vonalon belül mérési sűrűség 2,5 cm volt.

Az első terület méréseinek kiértékelése után a továbbiakban északi és déli irányban egyaránt bővítettük a területet egy-egy 25 méteres sáv vizsgálatával. A déli oldalon a lemért részt nyugati irányban 50 méterrel toltuk el, annak érdekében, hogy a domboldal magasabban fekvő részét is bevonjuk a kutatásba. Az alkalmazott módszer lényegében az fentiekkel volt azonos.

A kutatás eredményei

A geofizikai mérések alapján világossá vált, hogy egy villagazdaság nyomaival van dolgunk, amelynek központi épülete a középfolyósós típusba tartozott. Ez az épület jelentékeny álló falakkal rendelkezik, egyik helyisége talán fűtött lehetett. Mellette egyszerűbb szerkezetű, további épületek álltak és az egész villát fal vehette körül, amelynek nyomait több helyen sikerült azonosítanunk.

Bejárata feltehetőleg az északi oldalon volt. A magnetométeres mérés adatai jól kiegészítették a radarnak köszönhetően nyert alaprajzot, így látható, hogy a kő alapozású épületek között több más földbe mélyített objektum is létezett, egyes esetekben iparos vagy gazdasági tevékenységet feltételezhetünk. Ezek pontosabb meghatározásához azonban ásatásra lesz szükség, amelyeket viszont a geofizikai mérések birtokában hatékonyabban lehet majd megtervezni.

1. A lelőhely távlati képe délnyugati irányból

2. a lelőhely északkeleti irányból

3. A lelőhely felülnézetből

4. A kidőlt fáktól és ágaktól megtisztított lelőhely délnyugati irányból

5. A kidőlt fáktól és ágaktól megtisztított lelőhely délnyugati irányból

6. A geofizikai felmérés területének kimérése

7. A geofizikai felmérés területének kijelölése

8. A felmérés nyomvonalának kijelölése

9. A felmérés nyomvonalának kijelölése

10. A kijelölt nyomvonal

11. A műszer beállítása

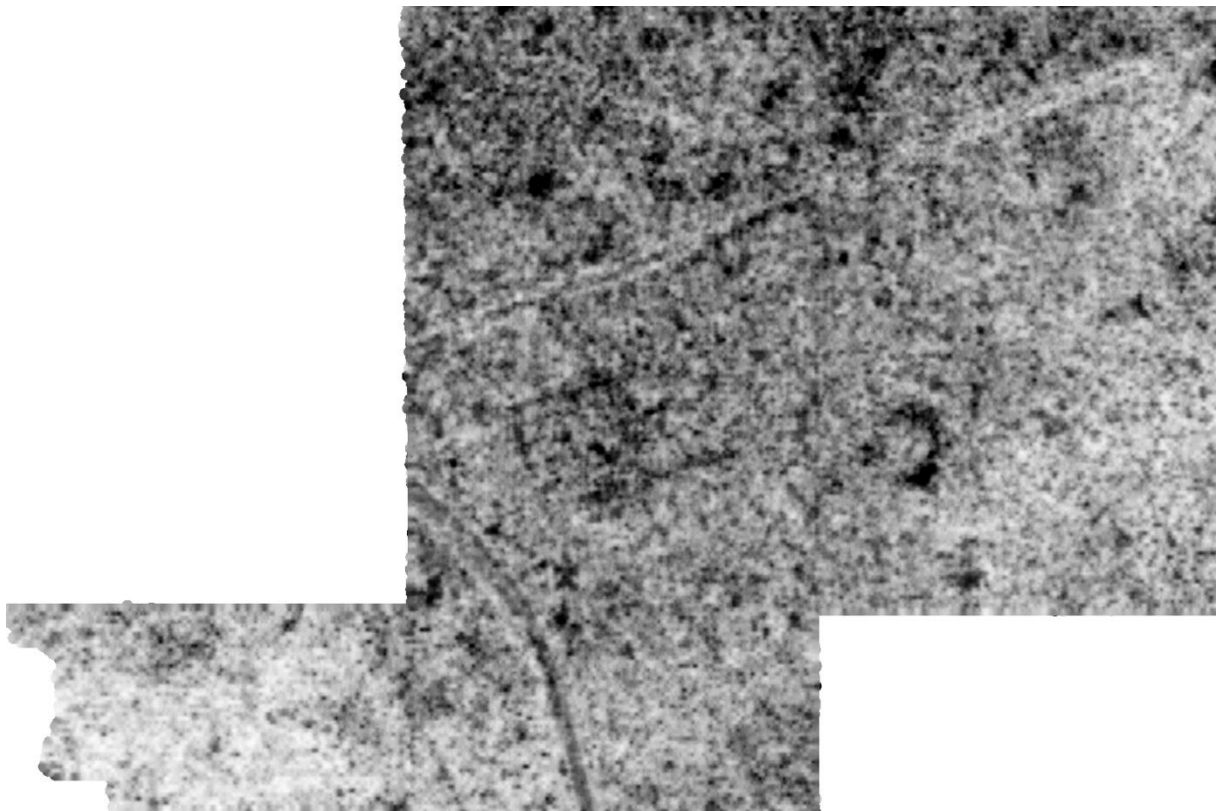

12. A felmérés

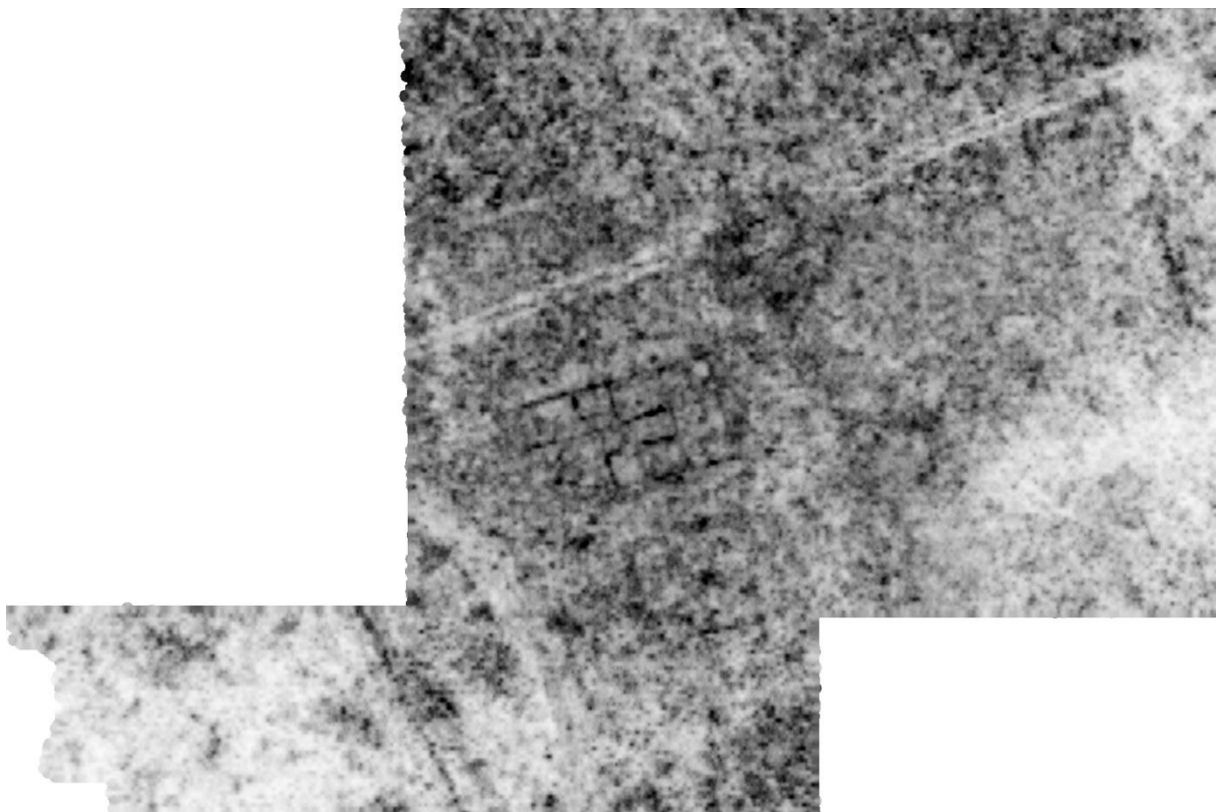

13. A felmérés

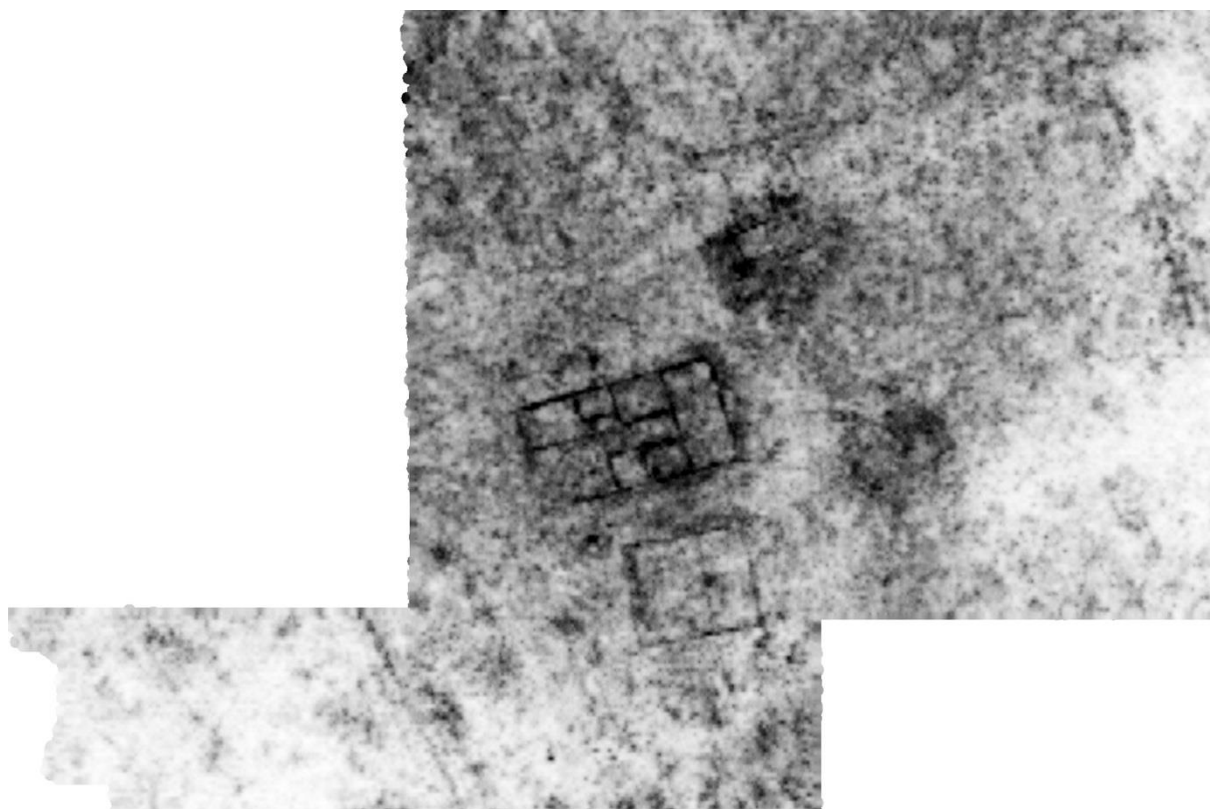
Oroszlány-Gyertyános geofizikai felmérés

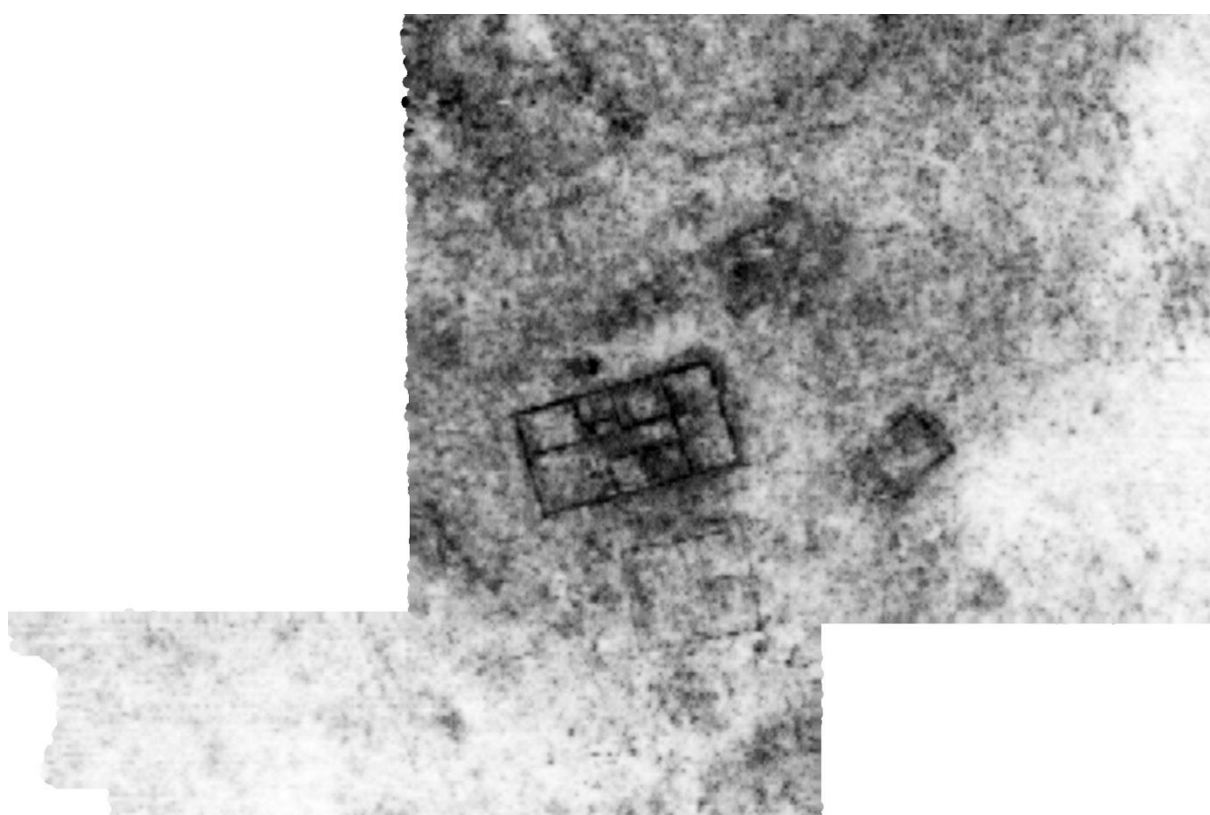
1. 0,0–0,3m

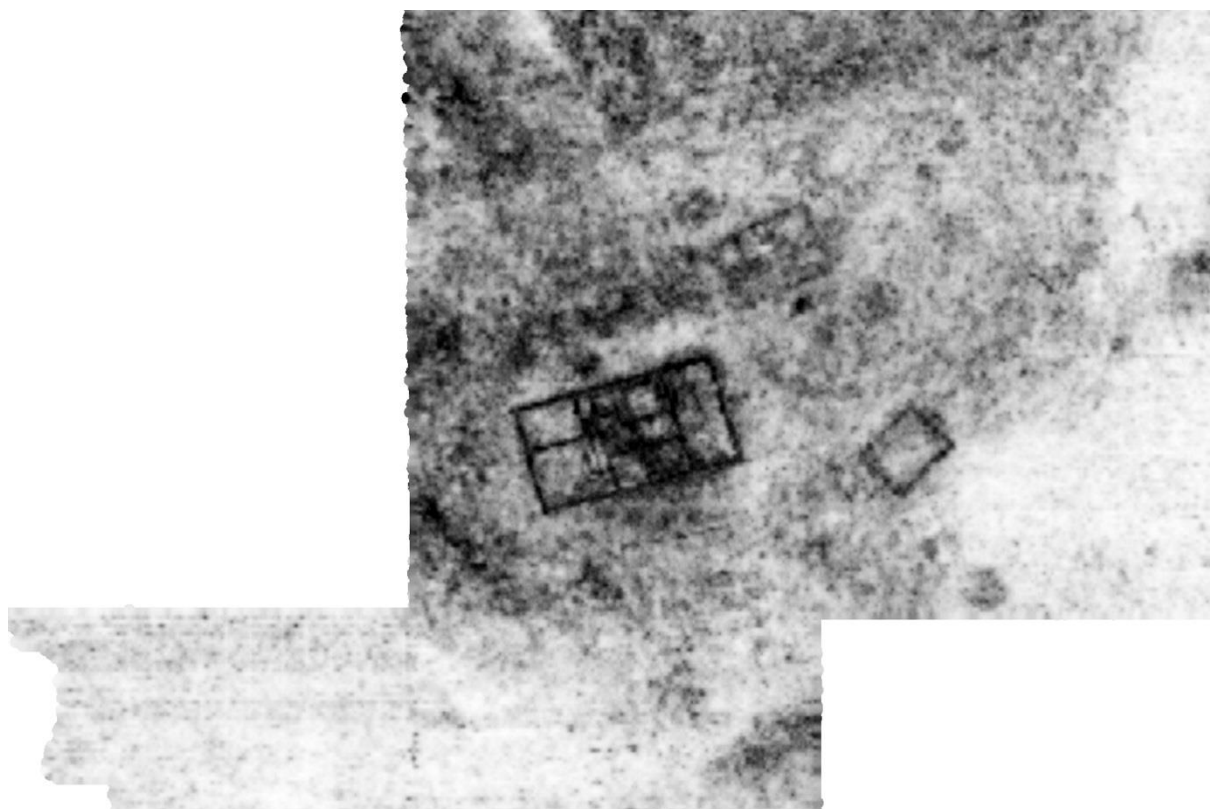
2. 0,2–0,5m

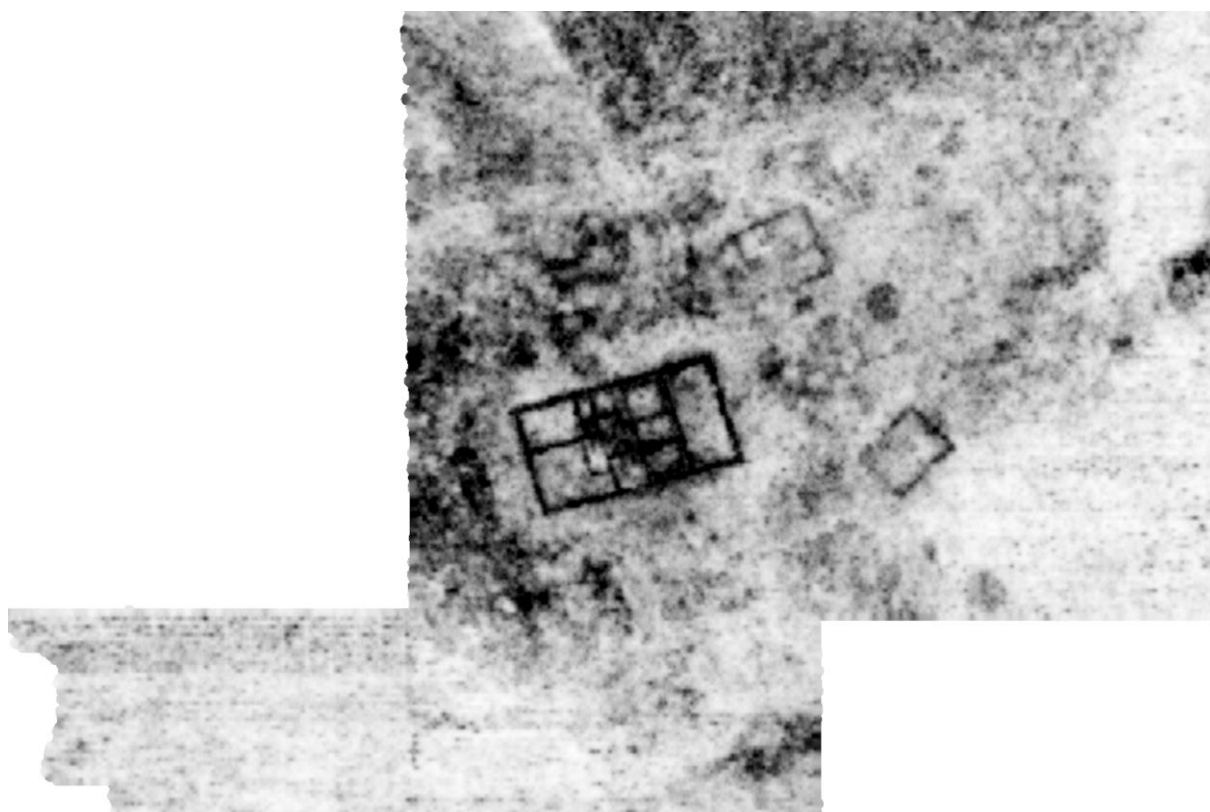
3. 0,4–0,7m

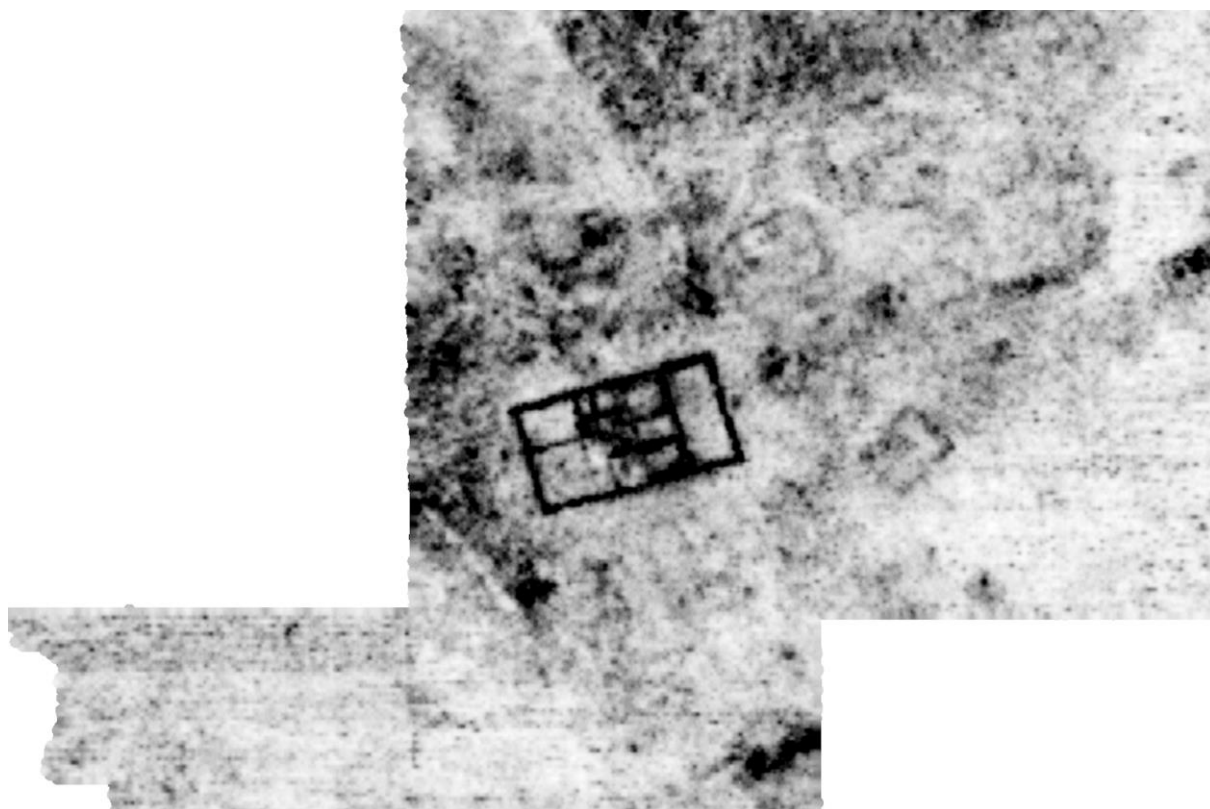
4. 0,6–0,9m

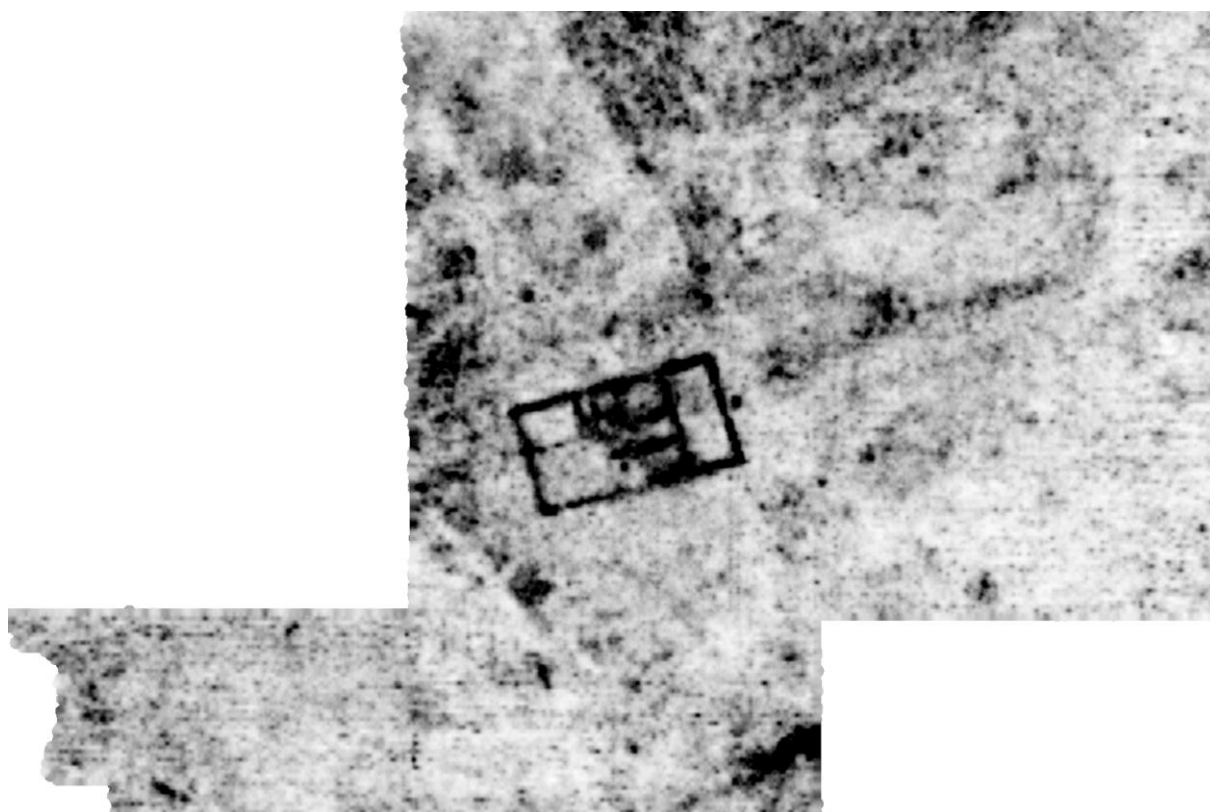
5. 0,8–1,0m

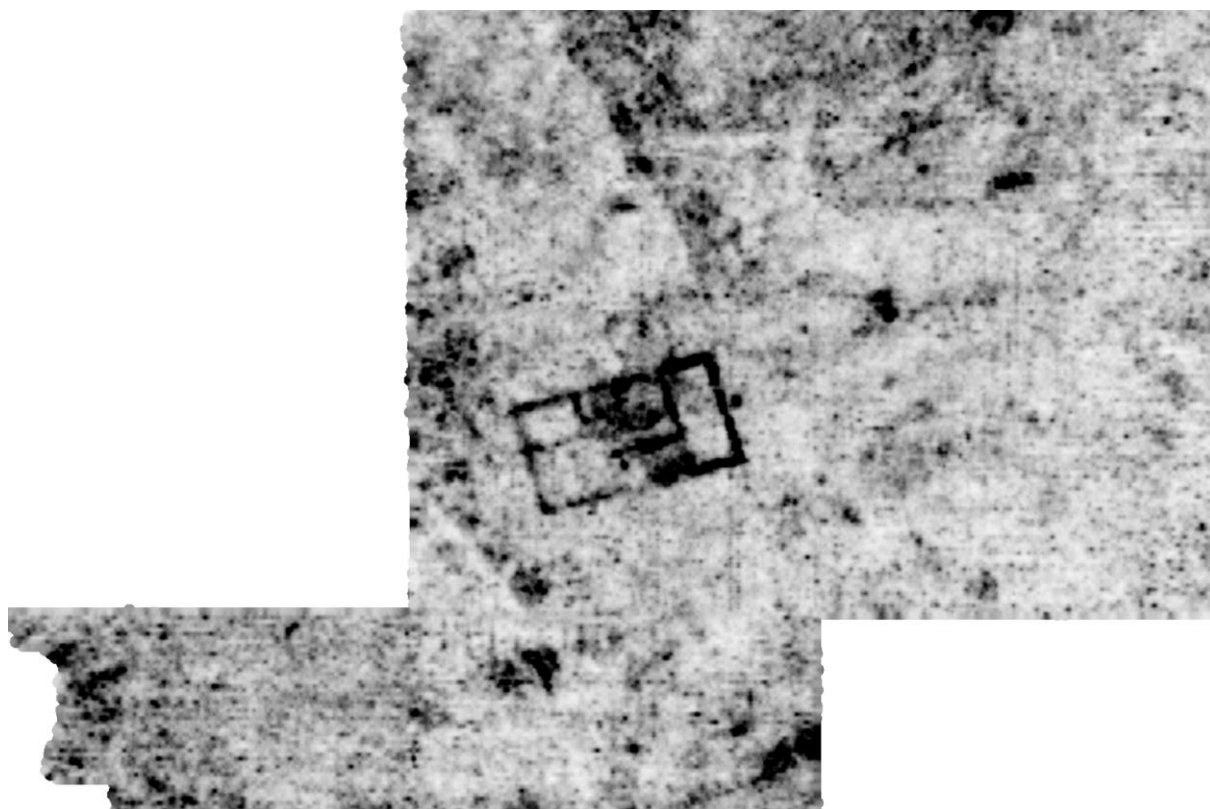
6. 0,9–1,2m

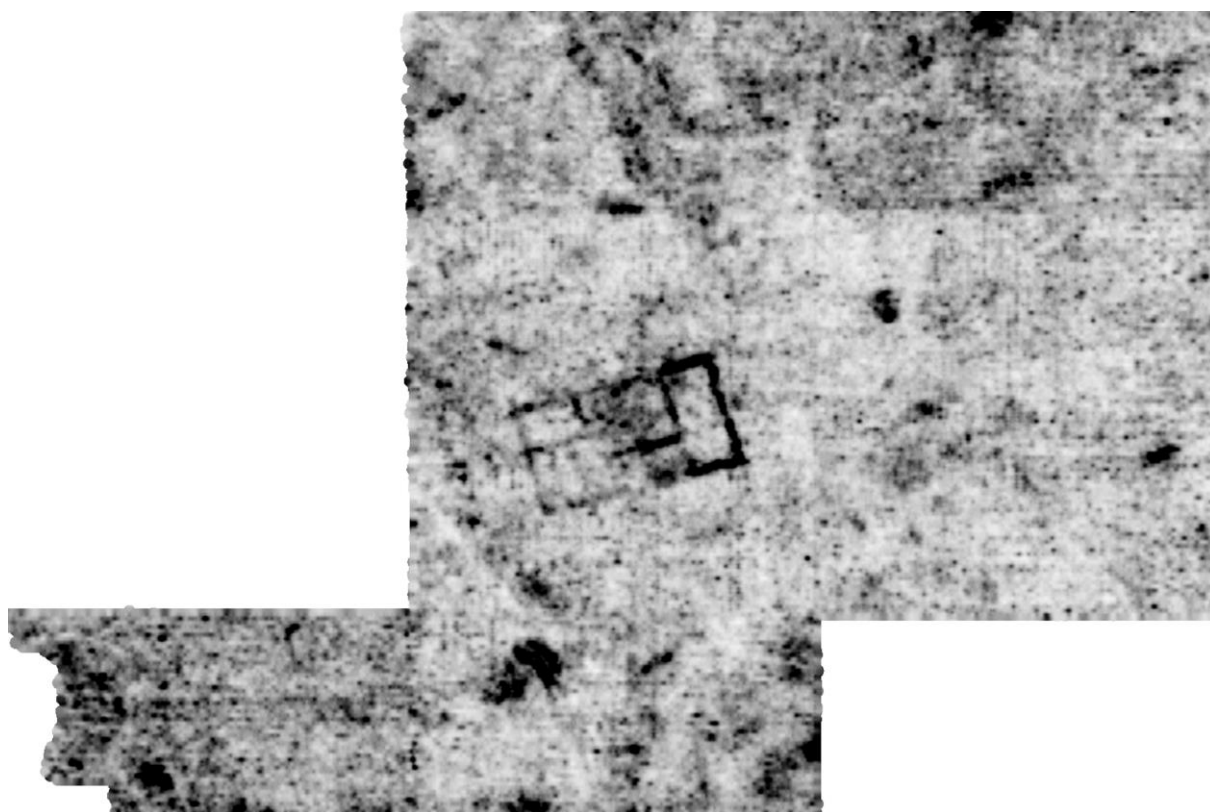
7. 1,1-1,3m

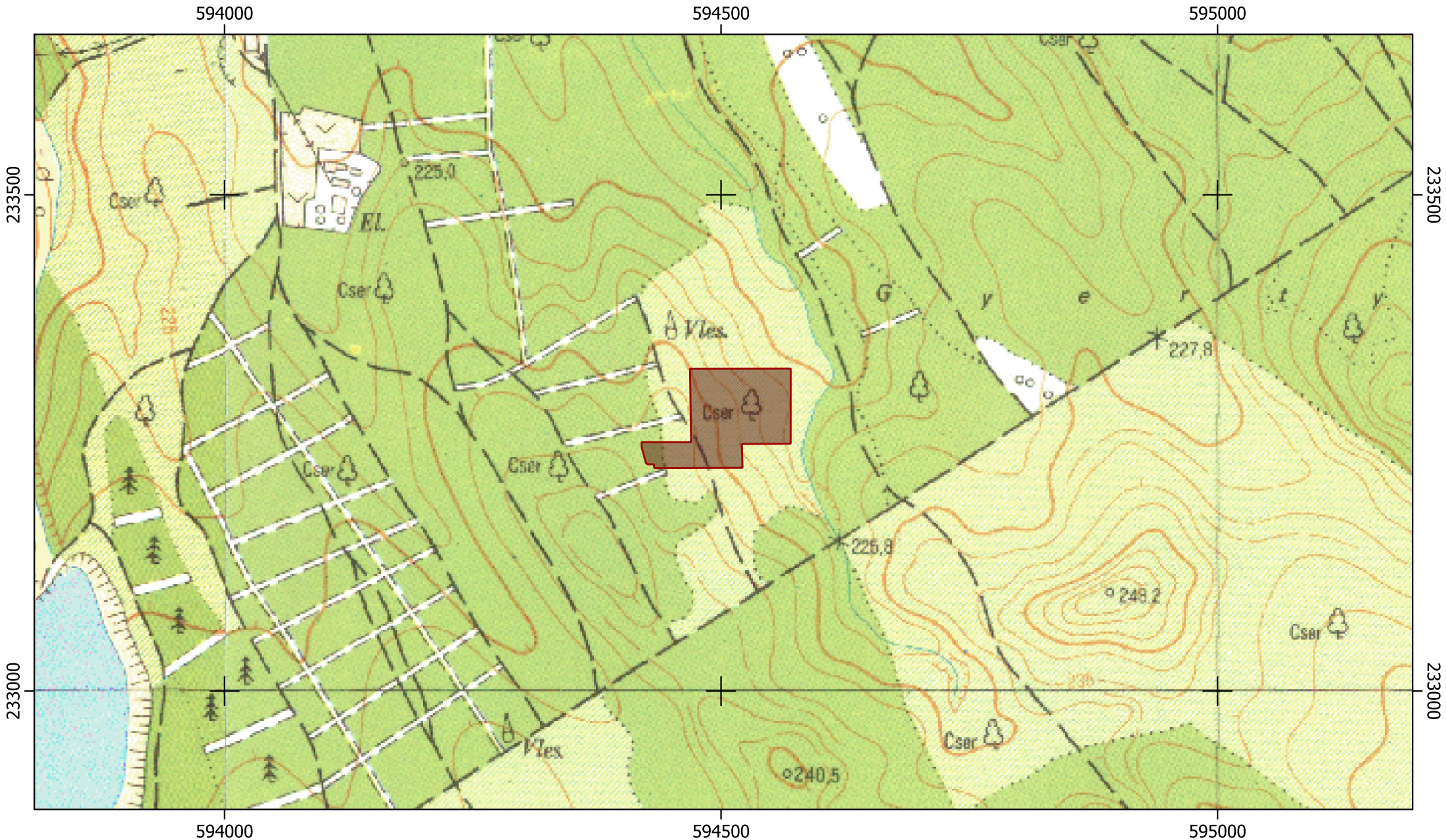
8. 1,3-1,5m

9. 1,4–1,6m

10. 1,6–1,8m

TOPOGRÁFIAI TÉRKÉP

 geofizikai mérés területe

Oroszlány - Gyertyános
Egységes Országos Vetület
64-324